

РЕФЕРАТ

за избор во наставно звање редовен професор по психологија на личноста и психологија во образованието и воспитанието

На конкурсот за избор на наставник во сите звања по психологија на личноста и психологија во образованието и воспитанието објавен во Утрински весник на 26 јуни 2006 г. се пријави д-р Благоја Јанаков, редовен професор по наведените предмети.

Наставно-научниот совет на Филозофскиот факултет со одлука на седницата одржана на 4 октомври 2006 г. формира рецензентска комисија во состав: Д-р Ружица Керамичиева, редовен професор, д-р Мирослава Николоска, редовен професор и д-р Зоран Стојановски, редовен професор.

Комисијата ја разгледа пријавата на кандидатот и доставените материјали и го доставува следниов

ИЗВЕШТАЈ

Биографски податоци

Д-р Благоја Јанаков е роден во 1953 год. Основното и средното образование ги завршува во Велес. Студиите по психологија ги заврши во 1977 г. на одделението по психологија при Белградскиот универзитет. На истиот универзитет ги заврши последипломските студии и магистрира во 1986 г., а во 1991 г. докторира.

Се вработил веднаш по одслужувањето на воениот рок на одделение за ментално здравје, при една болница, каде претежно работел групна психотерапија. После тоа кратко време работел во основно училиште. Пет години предавал на педагошка академија. На Филозофскиот факултет во Скопје вработен е од 1988 г. За редовен професор на овој факултет избран е пред пет години. Освен на Филозофскиот факултет, предавал на Природно-математичкиот факултет, Факултетот за музичка уметност и Факултетот за ликовни уметности при универзитетот Св. Кирил и Методиј.

Наставна и научно-стручна дејност

Овој извештај е направен за дејноста и трудовите на кандидатот создадени последните пет години.

Д-р Благоја Јанаков последните години работи во две области: психологија на личноста и психолошко советување и психотерапија. Тоа во голема мера е поврзано со и условено од наставните задачи кои ги извршува. Имено, на

додипломските студии по психологија тој изведува настава по три предмети: Личност, Теории за личноста и Психологија на личниот развој. На последипломските студии по психологија задолжен е за предметите Современи психолошки правци и школи, Психолошко советување во училиште, Личен развој и уште неколку. Член е на повеќе комисији за предмети на додипломските студии, меѓу кои Клиничка психологија и Ментално здравје со психолошко советување. Освен тоа изведува настава по предметот Психологија во образованието и воспитанието на факултетите за музичка и ликовни уметности.

Познато е дека професор Благоја Јанакров ја обогатува и осовременува наставата, особено по трите наведени предмети од додипломските студии по психологија. Голем дел од наставниот процес што го води е активен, интерактивен и искуствен. Во наставата користи современа технологија (филмски и ЦД презентации). На дел од часовите студентите следат и толкуваат одбрани уметнички дела со психолошка насоченост.

Беше член на неколку комисији за подготовка и одбрана на магистарски и докторски тези, а во дел од комисиите беше прв член (ментор).

За одбележување е тоа што сета основна литература по четирите предмети што ги држи на додипломските студии е на македонски јазик. Поголемиот дел од основната литература по предметите Личност и Теории за личноста е напишан од него, а помалиот дел е преведен под негова супервизија; прирачникот за предметот Психологија на личниот развој тој го преведе.

Професор Јанакров продолжи да учествува на најголемите собири на психолози и психотерапевти. Со научни трудови или како водител на работилница учествуваше: на 3. Светски конгрес по психотерапија во Виена (2002), на 28. Светски конгрес по психологија во Пекинг (2004) и на Европскиот конгрес по психотерапија во Белград (2004).

Соработуваше со научно-наставни институции од странство (со одделението за психологија на Нишкиот универзитет и др.).

Учествуваше на стручни собири и трибини во нашата земја (на пр. на трибината за личноста што се одржа во Кочани во април 2005), негови текстови и излагања беа пренесени преку медиумите (на Третата програма на радио Скопје и др.).

Како и порано, тој членува во неколку меѓународни психолошки здруженија.

Трудови

1. Современа психологија на личноста (ЦРСП, Скопје, 2003, 388 с.)

На книгата му претходеше делото Современи теории за личноста, отпечатено 1997 г. Од тоа дело превземени се четири глави, кои се изменети и дополнети.

Во книгата се прикажани важни и најмногу прифатени современи (создадени после 1950 г.) приоди и теории за менталноста и личноста. Книгата се состои од девет глави, вовед, предговор и краток текст насловен На почетокот. На крајот од воведот и секоја глава даден е список на литература. Поголемиот дел од обемната нова и најнова литература е на руски и англиски јазик, а помалиот дел на неколку јужнословенски јазици. Во првите три глави прикажани се три приоди, во останатите глави – теории за личноста. Приказите се направени на унифициран начин. Секоја глава започнува со кратко изложување на основните идеи, поставки и поими, а завршува со критичка оценка. При крајот на секоја глава, во рамка, изнесено е она што е најважно за приодот или теоријата. Овој начин на презентирање е полезен за студентите.

Воведот (25 с.), насловен Научно изучување и теоретизирање за личноста, составен е од седум делови. Во нив е напишано за сознанијата за човекот, научното изучување на човекот и личноста, задачата на психологијата на личноста, односот теорија – практика и др. Авторот истакна дека личноста е главен предмет на психологијата, а психологијата на личноста е интегративна гранка на психологијата и има централна положба во системот на науки за човекот. Во еден од деловите направена е класификација на теориите и концепциите за личноста.

Во првата глава (15 с.) прикажан е системскиот приод и личноста е разгледана како систем.

Највлијателниот психолошки приод прикажан е во втората глава (39 с.). Во некои од четиринаесете делови на главата концизно се прикажани разни когнитивни теории (на Ж. Пијаже, Џ. Гибсон, А. Елис, А. Бек и др.) и општествено-историскиот приод на Л.С. Виготски и соработниците. (Уште две когнитивни концепции прикажани се во четвртата и седмата глава.)

Третата глава е најголема (88 с.). Во неа се прикажани постмодернизмот и социјалниот конструкционизам. Освен општите информации за постмодернизмот, изложени се за психологијата релевантните идеи на највидните постмодернисти: Фуко, Дерида, Лиотар, Бодријар и др. Доста опсежно (на 17 с.) изложена е концепцијата на Ж. Лакан. Во делот за социјалниот конструкционизам изложени се основните поставки и идеи на овој нов а влијателен психолошки приод. Во засебен дел прикажана е концепцијата за начините на суштествување на Р. Харе.

Психологијата на личните конструкти е прикажана во четвртата глава (20 с.). Концепцијата на Џ. Кели е најстара когнитивна концепција за личноста, а нејзината популарност последниве две децении се зголемува.

Теоријата на А.Н. Леонтјев е највлијателна дејносна концепција. Прикажана е во петтата глава (62 с.) Најголемиот дел од главата, разбирливо, се однесува на личноста.

Синтетската теорија за човекот и неговиот индивидуален развој (или теоријата за системска организација на психичките појави) е изложена во наредната глава (64 с.). Таму човекот е сфатен како сложен систем, чии основни подсистеми се: индивидуа, личност и субјект.

Во седмата глава (24 с.) прикажана е новата а веќе влијателна социјално-когнитивна концепција. За разлика од некои когнитивни концепции таа е делумно бихејвиористичка.

Во последните две глави прикажани се две концепции за личносниот развој. Осмата глава (31 с.) претставува приказ на најпознатата таква концепција, чиј автор е Е. Ериксон. Во деветтата глава (16 с.) прикажана е концепцијата на Л.И. Божович, соработничка на Виготски.

Книгата Современа психологија на личноста претставува опсежен и опстоен приказ на современото психолошко знаење за личноста и менталноста. Јасно е дека таа е производ на долгогодишна работа. Кај нас, па - колку што ни е познато – ни во соседството, досега не е направен таков преглед. Значајно е да се истакне дека во книгата за прв пат на македонски јазик се прикажани во психологијата веќе популарни и ценети приоди и концепции (постмодернизмот, социјалниот конструционизам, психологијата на личните конструкти, когнитивно-терапевските концепции, социјално-когнитивната концепција и др.). Оваа книга всушност е учебник по предметите Теории за личноста (на додипломските) и Современи психолошки правци и школи (на последипломските студии).

2. Личност (работен материјал, одн. скрипта, 3-то изменето и дополнето издание, Скопје, 2006, 131 густо чукани страници ; првото издание е од 2003)
Текстот се состои од девет глави (Што е личноста, Одлики, Области и составки, Склоп, Динамика, Функции и животни задачи, Пројавување, Одредување и чинители, и Менување и развој) и еден краток воведен дел насловен Ода за личноста.

Во првата глава се определува личноста и разгледани се начините на нејзиното суштествување, односно постоење.

За одликите на личноста концизно е напишано (во засебни делчиња на текстот) во втората глава. Авторот издвои дваесетина најсуштествени или клучни одлики, меѓу кои: сила, создавање, поврзаност со светот, приспособеност, очовеченост, слобода, доследност, интегрираност, субјективност, зрелост, нормалност и индивидуалност.

Третата глава се однесува на областите и компонентите на личноста. Во засебни делчиња кратко се изнесени сознанија за емоционалната, мотивационата и сознајната област, потоа за свесното и несвесното. Во останатиот дел од главата напишано е за верувањата, надежите, односите, вредностите, потребите, факторите, квалитетите и други компоненти.

Личносната структура е разгледана во четвртата глава. Некои од темите се: сонување, особени и ретки доживувања, несогласности и конфликти, фрустрации и кризи. На крајот од главата систематично се прикажани бројни начини за справување и одбранбени механизми.

Шестата глава е за функциите и животните задачи. Авторот опиша пет базични функции (контактирање, дејствување, спознавање, чувствување и помнење). Кратко ги наведе и личните функции. Од бројните животни задачи издвои неколку: среќа и добрување, личен развој и себеостварување, љубов и партнерство.

Интересни теми се разгледани и во наредната глава. Некои од темите се: животен стил, изглед, здравје и болест, екстраперсоналност, себепретставување и спознавање на луѓе.

Осмата и деветтата глава се пократки од претходните. Во осмата се разгледани чинителите и условите на суштествувањето и функционирањето на личноста. За менувањето и развојот на личноста концизно е напишано во последната глава.

Во овој труд се содржани многубројни сознанија за личноста, менталноста, па и човекот во целост; текстот е „густ“, – содржи бројни воопштувања и синтези на податоци и сознанија. Трудот има сличности со учебниците за личноста издадени во светот последниве години, но има и разлики. Една е ширината на опфатот на предметот – личноста. Имено, во трудот личноста е прикажана како извонредно сложена појава, која има многу страни и димензии. Таа е поврзана со бројни други појави. Втора е тоа што авторот користи и локални сознанија – од нашата народна психологија, особено поговорки.

3. Some implications of the activity theory for psychotherapy and personality development (3-rd World congress for psychotherapy, Vienna, 2002)

Во воведниот дел од трудот (презентиран како постер) укажано е дека дејносниот приод може да биде теоретска платформа за многу области на применетата психологија и хуманистичките науки. Изнесени се базичните поставки на дејносниот приод. Во главниот дел од трудот укажано е на импликациите на теоријата на А.Н. Леонтјев за психотерапијата и другите начини и облици на професионалното работење чија цел е личносниот развој.

4. Животни задачи (во зборникот 30 години Институт за психологија, Филозофски факултет, Скопје, 2004)

Текстот е верзија на трудот под број 2. Авторот укажа дека основна намена на личноста е да остварува разновидни животни задачи. Можда најосновна животна задача е добрувањето. Следна важна задача е личниот развој, себеостварувањето и совршенството. Во последниот дел од текстот разгледани се љубовта и заедништвото како животни задачи.

5. Psychologist according to the synthetic theory of man (28-th International congress of psychology, Beijing, 2004; содржано во ЦД-ром со истиот наслов)

Со овој труд (презентиран како постер) авторот направи обид психологот да го опише врз основа на синтетската теорија за човекот. Иако психологот е телесно суштество и личност, водечки подсистем кај него е субјектот. Тој е свесно и активно суштество, кое работи со луѓе. Негова водечка активност е општењето. Тој е поврзан со и условен од културата и технологијата. Секој психолог е единствен.

6. Short working with dreams based on Jung's approach (12. European congress of psychotherapy, Beograd, 2004; содржано во ЦД-ром со истиот наслов)

На европскиот конгрес по психотерапија кој се одржа во 2004 г. единствен водител на работилница од Македонија беше д-р Благоја Јанаков. Работилницата беше искуствена и во неа - врз основа на Јунговото сфаќање за соништата – се толкуваа соништа. За оваа работилница беше изготвен краток текст за Јунговото сфаќање и начинот на работење со соништа.

7. Среќа. Прирачник за усреќување и добрување (текст припремен за издавање, околу 200 с. мал формат)

Овој текст се разликува од претходните трудови на д-р Благоја Јанаков. Текстот е научно-популарен и всушност е прирачник. Составен е од три дела, на кои им претходи предговор и краток приказ на теоретскиот дел.

Првиот дел е теоретски. Составен е од еднаесет поглавја. Во првото се изнесени определби на среќата и добрувањето. За индивидуалните разликите во доживувањето и усреќувањето напишано е во второто, а за лажната и вистинската среќа во наредното поглавје. Петтото поглавје е за особеностите на среќата. Едно поглавје е за внатрешните пречки. Во останатите глави претежно се разгледани чинителите на среќата.

Вториот дел е составен од пет поглавја: Можна ли е поголема среќа ?, Услови за добрување, Начини на усреќување, Поговорки и мисли и Препораки и мудрости.

Најголем е третиот дел. Во него се опишани преку осумдесет активности, вежби и психотехники за усреќување и добрување. Тие се распределени во осум групи, а неколку од нив се создадени од авторот.

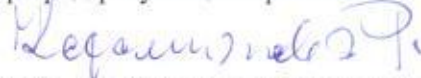
Заклучок и предлог

По извршениот преглед на приложените трудови може да се заклучи дека д-р Благоја Јанаков изминатите пет години вложил исклучителен труд, чиј резултат се текстови на преку 700 страници, со кои ги унапреди областите во кои работи, а на студентите на кои им предава им овозможи да се запознаат со современата психологија на мајчин јазик. Посебно ја истакнуваме неговата дарба за унапредување на психолошката терминологија. Имено, тој успева да пронаоѓа македонски термини за странски психолошки термини и , што е уште позначајно, успешно оживеа зборови со психолошко значење од нашиот народен јазик.

Со оглед на горе изнесеното, комисијата со особено задоволство може да констатира дека проф. Д-р Благоја Јанаков може да се преизбере во звањето редовен професор. Чест ни е да му предложиме на Наставно-научниот совет на Филозофскиот факултет да го избере во звањето редовен професор по психологија на личноста и психологија во образованието и воспитанието.

Членови на комисијата

Проф. д-р Ружица Керамичиева

Проф. д-р Мирослава Николоска

Проф. д-р Зоран Стојановски

Врз основа на член 75, 133 и 142 став 2 од Законот за високото образование, а согласно извештајот на Рецензентската комисија објавен во Билтен бр. 906/108 од 1. XI 2006 година, Наставно-научниот совет на Филозофскиот факултет во Скопје, на својата X редовна седница, одржана на 10. I 2007 година, донесе

О Д Л У К А

за избор на наставник

I

1. **Д-р Благоја Јанаков**, редовен професор по предметите психологија на личноста, психологија и психологија на личниот развој на Институтот за психологија на Филозофскиот факултет во Скопје, **с е и з б и р а** во звањето **редовен професор** за научните области: Психологија на личноста и Психологија во образованието и воспитанието, сметано од 11. I 2007 година.

2. На именуваниот-ата му-и се продолжува работниот однос на неопределено време.

II

Со именуваниот-ата ќе се склучи договор за работа.

III

По еден примерок од одлуката да се достави на именуваниот-ата, досието, Одделението за општи, правни, персонални и наставни работи и архивата на Факултетот.

ДЕКАН
на Филозофскиот факултет
Проф. д-р Трајан Гоцевски

